ג: שנים אוחזין פרק ראשון בבא מציעא

בכוליה בעי דלודי ליה. מה שפירש רש"י כיון דחשיד לממונא היכי נשבע מימא מגו דחשיד לממונא חשיד אשבועתא ומשני דמשתמיט ולא חשיד ועל זה תימה דהא מסיק לקמן (דף ו.) דחשיד לממונא לא חשיד אשבועתא ואין לומר דהיינו מדרבנן לפי שלא שהיתה שבועה תמורה עליהם אבל מדאוריימתא חשוד לזה חשוד לזה דהא לקמן מייתי מרב נחמן דמשביעין אותו אלא שבועות ואחד מהן אלא שלחתי בו יד ומשמע בהגחל קמא (כ"ק דף קז: וסס) דהוי דאוריימתא וכן בנכסת דר' אבא (שבועות דף לב:) משמע דאי אמר לא חטפתי היה נשבע להכמיס את העד שבועה דאוריימתא מדאמר מתון שאינו יכול לישבע משום דאשבועה דרבנן לא אמר הכי לכן י"ל וכוליה בעי דלודי ליה כלומר מאמר דאין מעיז א"כ אמת הוא שאין מייב לו יותר ולמה ישבע יבא נאמן כמנו דאי בעי כופר הכל ומשני דאין זה העזה דאשתמוטי קמשתמיט ואם תאמר כופר הכל נמי אשתמוטי קא משתמיט ואינו העזה כדאמרי' בפ' שבועת הדיינין (שבועות דף מ:) אמר רב נחמן כופר הכל משביעין אותו שבועה היסת משום חזקה דאין אדם מוציא אלא א"כ יש לו עליו ופריך אדרבה אין אדם מעיז פניו בפני ב"ח ומשני אשתמוטי קא משתמיט וי"ל דמ"מ העזה יש יותר בכופר הכל מבכופר חצי וליכא מגו: **אבל** העדאת עדים דליכא למימר.

כל כך משתמיט כיון שכפר הכל אימא כיון דחשוד הוא לגזול חשוד נמי אשבועתא קמ"ל ק"ו אלא הוי גזלן בהכי דאשתמוטי קא משתמיט דהכופר במלוה כשר לעדות ואע"ג דאמרי' לקמן (דף ו.) אלא אמרינן מגו דחשיד כו' מ"מ גם התנא אשמעינן אלא אמרינן מק"ו מפיו ועד אחד ואם תאמר אמאי אצטריך לטעמא דאשתמוטי לימא מי לאו ק"ו ה"א הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים משום שכן אינו בהכחשה ובהזמה כדפריך לקמן ולקמן נמי הוה ליה למפרך מה לפיו שכן משתמיט וי"ל דהכא דאתא לפרושי דהודאת פיו גדולה מהעדאת עדים ניחא ליה למינקט טעמא דאשתמיט דסברא הוא דמטעם זה ישבע בהודאת פיו ולא בהעדאת עדים ותומר שאינו בהכחשה ובהזמה ניחא ליה לאנקט לקמן לאמור ק"ו שכן דרך הגמרא למפרך פירכא על קל ותומר ולא מסברא לכך לא מייתי לקמן סברא דאשתמיט: **מה** לפיו שכן **מחייבו** קרבן **תאמר בעדים** כו'. פי' שכן מחייבו קרבן אפילו העדים מכחישין אותו ואומרים לו אלא אומן דאי אין העדים מכחישין אותו היכי קאמר תאמר בעדים כו' עדים נמי מחייבין אותו קרבן אם אינו מכחישו ואפילו עד אחד אם אינו מכחישו מחייבו קרבן חטת הסוגיא סוכרת כלישנא דפרק אמרו לו (כריתות דף יב. וסס) דאמרים טעמייהו דרבנן דלקמן דאמרו לו אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי דפטור משום דאדם נאמן על עצמו יותר ממאה אים ולכך פיו מחייבו קרבן אפילו עדים מכחישין אותו ועדים אין מחייבין אותו קרבן אם מכחישן דלאידך לישנא דאמרים טעמייהו דרבנן דמתרץ דיבוריה ואמר דלא אכלתי שוגג אלא מזיד ומיירי דכשאמר לא אכלתי לא בדקו אותו היאך היה דעתו אכל להכי אמר (נחומת הנים) אמר רבי מאיר אם נתחלה אמר מזיד הייתי הא מגו במקום עדים הוא אלא כלומר אף מה שאמר לא אכלתי יכול לחתך דבריו ולומר לא אכלתי שוגג אלא מזיד ומיירי דכשאמר לא אכלתי לא בדקו אותו איך היה דעתו ולבסוף אומר שמזיד היה וסברי רבנן דמה שאמר לא אכלתי כך היה דעתו שלא אכל שוגג אלא מזיד ולר"מ אע"פ שלבסוף אמר מזיד הייתי אין בכך כלום דהכי אמר (נחומת הנים) אמר רבי מאיר אם נתחלה אמר מזיד הייתי הא אין אדם מטים עצמו רשע כדאמר בפ"ק דסנהדרין (דף ט: וסס) גבי פלוני רבעוני לרצוני וי"ל דאין נאמן לפסול עצמו אבל הכא עושה תשובה ואינו רוצה להביא חולין לעזרה:

אשם היינו קרבן. דלרבי מאיר עדים מחייבין אותו אשם תימה דבמתני' דד' שומרין (שבועות דף מט. וסס) תנן היכן שורי נגנב משביעין אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שאכלו משלם כפל הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם אבל על פי עדים אין משלם חומש ואשם וכן תנן בפרק הגוזל קמא (כ"ק דף קח.) ומוקי לה בפרק הגוזל קמא[מ] כר"מ וי"ל דסוגיא דהכא דלרבי מאיר עדים מחייבין אותו אשם לא יעמיד הסיא משנה כר"מ אלא כדבעי לאוקמה התם כשאכלו טריפה והיא סוגיא דהתם דסבר דלרבי מאיר עדים לא מחייבי אשם משום דגבי אשם כתיב והתודה לא סבר כסוגיא דהכא דאשם היינו קרבן ויליף במה הלד מפיו ועד אחד כדמסיק הכא:

עד

והאי בכוליה בעי דלודי ליה. וכ"מ מגו דחשיד לממונא חשיד אשבועתא ולא גרמי עליה שבועתא לא חשיד לממונא לפי שבולוטו היה מודה בכולו אלא שאין בידו לפרוע וסבר עד דהוי לי [זוזי] ופרענא ליה: **דליכא למימר היכי**. שהרי כפר בכולו וגימא מגו דחשיד לממונא חשיד אשבועתא: **פיו שאינו מחייבו ממון**. בהודאתו ולקמיה מפרש לה: **מחייבו שבועה**. על השאר: **עדים שמחייבין [אותו] ממון**. כמה שהעידו: **אינו דין שיחייבוהו שבועה**. על השאר: **הודאת בעל דין כמאה עדים**. ברייתא היא בתוספתא דבבא מציעא בפ' ראשון: **פיו אינו מחייבו קנס**. דילפינן (כ"ק דף עה.) מקראי דמודה בקנס פטור אשר ירשיעון אלהים[ה] פרט למרשיע את עצמו: **פיו מחייבו קרבן**[ד]. דכתיב והתודה אשר חטא והביא (ויקרא ה): **עדים אין מחייבין אותו קרבן**. אם [ה]מכחישין [מ] אותו דכתיב (שם ד) או הודע אליו ולא שיודיעוהו אחרים[ו]: **אמרו לו שנים אכלת חלב**. שוגג: **והוא אומר לא [אכלתי]**. פטור שהיה יכול לומר מזיד הייתי ויפטר מן הקרבן אף כשאמר לא אכלתי פטור דמה לו לשקר: **תומ"ל ואשם**. אם נשבע וכפר ממון והודה כתיב אז מכל אשר ישבע עליו לשקר וגו' (שם ה): **אינו בהכחשה ובהזמה**. אם הודה לו במנה ובאו עדים והכחישוהו לומר איך מייב לו כלום אינו נפטר בכך דהודאת בעל דין כמאה עדים דמי. דכתיב (שמות כב) אשר יאמר כי הוא זה, הרי שמתך על מקצת הודאתו (קדושין סה.). **אם הביאוהו שנים לידי מיתה חמורה**. כגון אם העידו בו שהרג את הנפש (כריתות יא:). מה **אם ירצה לומר מזיד הייתי**. הרי זה נאמן לפטור עצמו מהרגן. דאין עדים מגו להכחישו בהא, אלכך אי אמר נמי לא אכלתי נאמן (במות פז:) אם היה רוצה לפטור עצמו נשקר היה יכול לומר מזיד הייתי ומזיד פטור (כריתות יא:).

בכוליה בעי דלודי ליה והאי דלא אודי אשתמוטי הוא דקא מישתמט מיניה סבר עד דהוו לי זוזי ופרענא ליה ואמר רחמנא רמי שבועה עליה כי היכי דלודי ליה בכוליה אבל העדאת עדים דליכא למימר הכי אימא לא קמ"ל ק"ו ומאי ק"ו ומה פיו שאין מחייבו ממון מחייבו שבועה עדים שמחייבין אותו ממון אינו דין שמחייבין אותו שבועה ופיו אין מחייבו ממון והא [מ]א[א]הודאת בעל דין כמאה עדים דמי מאי ממון קנס ומה פיו [ב]שאין מחייבו קנס מחייבו שבועה עדים שמחייבין אותו קנס אינו דין שמחייבין אותו: שבועה מה לפיו שכן מחייבו קרבן תאמר בעדים שאין מחייבין אותו קרבן הא לא קשיא רבי חייא כרבי מאיר סבירא ליה דאמר עדים מחייבין אותו קרבן מק"ו [ג]דתנן אמרו לו שנים אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי רבי מאיר מחייב וחכמים [ד]פוטרים אמר רבי מאיר אם הביאוהו שנים לידי מיתה חמורה לא יביאוהו לידי קרבן הקל אמרו לו מה אם ירצה לומר מזיד הייתי יפטר אלא מה לפיו שכן מחייבו אשם אשם היינו קרבן אלא מה לפיו שכן מחייבו חומש הא לא קשיא רבי חייא כרבי מאיר סבירא ליה כי היכי דמחייב ליה קרבן מק"ו מחייב ליה חומש מקל וחומר אלא מה לפיו שכן אינו בהכחשה ובהזמה תאמר בעדים שישנן בהכחשה ובהזמה אלא אתיא מעד אחד ומה עד אחד שאין מחייבו ממון מחייבו שבועה עדים שמחייבין אותו ממון אינו דין שמחייבין אותו שבועה מה לעד אחד שכן על מה שהוא מעיד הוא נשבע **אחד**. כלומר היכי יליפת שבועה דשנים משבועה דעד אחד מה לעד אחד שכן על מה שהעד מעיד הוא נשבע להכחיש: תאמר

עין משפט נר מצוה

יא א מיי' פ"ו מהלכות טוען ונטען הל' ג (וסס"ז הל' ח) טוש"ע מ"מ סימן פח סעיף מ:

יב ב מיי' פ"ח מהלכות גניבה הל' ה ופ"נ שם הל' ז ופ"ל מהלכות טוען ונטען הל' טז יח טוש"ע ח"מ סי' פז סעיף כו:

יג ג מיי' פ"ג מהלכות שבועות הלכה ח סמג עשין רינ:

רבינו חננאל

והיאך זו חמורה מזו דהא אע"פ שהודאת פיו מחייבתו ממון דקי"ל הודאת בע"ד כקי' עדים דמי אינה מחייבתו קנס דקי"ל מודה בקנס פטור הודאתו במקצת הטענה מחייבתו שבוע' העדאת עדים שמחייבתו קנס אינו דין שיחייבוהו שבועה במקצת. ופרכינן מה לפיו שכן מחייבתו קרבן. שנאמר והיה כי יאשם לאחת מאלה והתודה אשר חטא עליה והביא את אשמו לה' וגו'. תאמר בעדים [שמעידין] עליו שחטא אין מחייבין אותו קרבן למה שאם ירצה אמר מזיד הייתי ואין קרבן למזיד ואם יודה להם כי שוגג הייתי בהודאתו מתחייב ולא בעדות העדים. ודחי' הא לא קשיא דר' חייא כר"מ ס"ל דאמר עדים מחייבין אותו קרבן דתנן בכריתות (פי' ד' מחוסרי כפרה) אמרו לו שנים אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי ר"מ מחייב א"ר מאיר אם הביאוהו כ' לידי מיתה חמורה לא יביאוהו לידי קרבן הקל אמרו לו ומה אם ירצה לומר מזיד הייתי כלומר מה תועיל עדותם אם ירצה לומר מזיד הייתי וכו' וחזר לפרך פירכא אחרתי מה לפיו שכן אינו בהכחשה ובהזמה כלומר אם יודה שלוחתי מפלוני מנה ביום פלוני במקום פלוני ויבואו עדים ויעידו כי שם היינו עמך בו ביום באותו מקום שאמרת ולא לויתה אתה ממני כלום אחר הוא שלוה אם יאמרו לו אותו היום היית עכנו במקום פלוני רחוק מזה המקום יותר ממהלך יום והוא מכחיש דכל כי האי נוונא אמרי' הודאת בע"ד כמאה עדים ואין העדים יכולין להכחישו ולא להזימו ולפיכך כשמודה מקצת הטענה חייב תאמר בעדים שישנן בהכחשה ובהזמה נמצא כח העדים פחות מהודאת פיו כך בחיוב שבועה כח העדים פחות הוא מהודאת פיו. ונדחה זה הק"ו וחזרנו לפרק דרך אחרת. ומה עד א' שאין מחייבו ממון מחייבו שבועה שנאמר לא יקום עד אחד באיש לכל עון וגו' ודרשינן ליה לכל עון ולכל חטאת הוא דאינו קם אבל קם הוא לשבועה עדים שמחייבין אותו ממון אינו דין שיחייבוהו שבועה. ודחי' מה לעד א' שכן על מה שהעיד הוא נשבע וכו'.

מסורת הש"ס

(מ) [תוספתא פ"א קדושין סה: ניעין מ: סד.], כ) יומא פז: כריתות יח:, ג) [שמות כב], ד) [עי' כריתות יב.], ה) [מכות יח:], ו) [כריתות יח:], ז) מהרש"ם ועיין רש"ל, ח) דף קו:.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה עדים וכו' אם מכחישין לכתיב לו הודע כל"ל ותיבת לומר ממחק:

מוסף רש"י

והאי בכוליה בעי דלודי ליה. וכי מימא לא נשבעיה אשתמוטי, דמגו דחשיד לממונא חשיד נמי אשבועתא, לממונא לא חשיד מלא כפריה בכוליה, דהכי כי אודי בפלגא בכוליה נמי בעי דלודי והאי דלא אודי ליה לאו דדעתאי אישתמוטי אישתמוטי לדמיי הסתא (ב"מ ז:). הודאת בעל דין כמאה עדים דמי. דכתיב (שמות כב) אשר יאמר כי הוא זה, הרי שמתך על מקצת הודאתו (קדושין סה.). אם הביאוהו שנים לידי מיתה חמורה. כגון אם העידו בו שהרג את הנפש (כריתות יא:). מה אם ירצה לומר מזיד הייתי. הרי זה נאמן לפטור עצמו מהרגן. דאין עדים מגו להכחישו בהא, אלכך אי אמר נמי לא אכלתי נאמן (במות פז:) אם היה רוצה לפטור עצמו נשקר היה יכול לומר מזיד הייתי ומזיד פטור (כריתות יא:).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com